

עין משפט
נר מצוה

תה א מיי פיו מהל
מנה הלכה ה:

תורה אור השלם

- דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי הבאתי את ארץ מושבותיכם אשר אני נתון לכם כמדבר טו ב
- בחדש השני בארבעה עשר יום בן הערבות יעשו אות על מצות ומורדים יאכלוה: במדבר טו יא
- ואכלו מעבור הארץ מקמרת הפסח מצות וקלו בעצם ימים קזה: יהושע ה יא

מוסף רש"י

לא קירבו נסכים במדבר. כחלל מעט שמזכיר כל לרשעים כזה ונחמיה ק"א. ויבטוריס. והיה כי פסח וגו' וירשה ויכמה עב מניו שלל ונחמיה עב ששכח את הארץ והלכו ויבטוריס כ"א. וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדן. מלל כחול אחר ונחמיה עב מניו וישל דב. מהדבר המנה לארץ ולא יפלא ממנה שיהי דוקא הן קאמר נפשות חו"ל מדי דהיה אחלה. שנאמר כה נבואה משנכנסו בה ואלו מלחה נפשותיה נלה במדבר טו יח. תיבעי קירובו כי מועדות קמ"ל. אין מקדשים אחר כשכל להיות שבעי טו נכח אלא לטול טו טעמי שנה הוא כלל קירובו כיר ונביטו ב"ב קבא. ביאה רבת רחמנא גבי תפילין ופטר חמור. תיב טו והיה כי יבחר נפשות קדו ל' ועל דל' עשה מצוה זו שבשביעה תיכנס לארץ. ומה זו על נטות שבעייה תיכנס לארץ והיה שמעיהו תמנה תמנה לנדיד. וברכות ה. מפורחת הפסח. הוא יום הקרבן העומר ממחרת יום חמור של פסח ויהי יום הפסח העומר שקירבו עומר תמנה וירשעה ה"א.

לו:

במאי קמיפלגי. פי' בקונטרס מה ראה ר"ע לחלוק על ר' ישמעאל אכל לא בני מה ראה רבי ישמעאל לחלוק על ר"ע משום דרביש לבסוף כמה הנהגת כדלכסו' כדפי' בקונטרס לעיל: לא קירבו נסכים במדבר. פי' ע"י נתינתו כדפי' משום דכתיב בא"י ואע"ג דכתיב גבי מילואים חזק אשר תעשה על המזבח וכתיב זהו נסכים בעולת תמיד בקרבן ציבור הוא יהוה אלהיך ואלהי ירושה וישיבה וועל כן לא נתייבבו נסכים במדבר דאי נתייבבו שוב לא הפסקו אפילו בגלגל ור"ע סבר קירבו נסכים במדבר פי' ע"י נסכים דכתיב נפי' שלל לך היינו נספי יחיד אף כנמת יחיד דאי להטעין נסכים לקרבן יחיד כנמה גדולה לא איתערין קרא שכבר טעונה ועומדת זומן שהיו במדבר וא"כ מושב דקאמר לא לאחר ירושה וישיבה קאמר שהרי במדבר הקריבו שהיה קודם ולא בא אלא להמיר קרבן יחיד כנמת יחיד כתיבתו לגלגל כל יחיד שנה וצא הכתוב להטעין נסכים: **הואיל** ובאמרה ביאה בתורה סתם. נפי' בהעלותך על נחש הרלסון פי' רש"י דפרשה שנכאש הפסח לא נאמרה עד איר לגמת שאין זומקס ומאומר בתורה ולמה לא פתח בזה מפני שהוא גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו שאלו במדבר לא הקריבו אלא פסח זה לבד וא"ת ולמה לא הקריבו ו"ל דכתיב להו כחנא דהכל דלמר שכ"מ שנאמר ביאה אינו אלא אחר ירושה וישיבה ובפסח נאמר ביאה ו"ת א"כ היאך הקריבו גם פסח זה וגם אותו פסח שעשו בימי יהושע קודם שנכבשה ונחלקה הארץ ו"ל שעשו ע"פ הדיבור וא"ת כיון שזמן הדון לא היה להם לעשות מה גנות היה להם ו"ל דהיינו גנותם ששמהו ליכנס לארץ עם מ' שנה מפני עון מרגלים ולפיכך לא נטוו ואם היו זוכים ליכנס לארץ מיד היו מנזים מיד עוד ו"ל דס"ל כי האי מנה לאמר דיבאה הכתוב גבי תפילין גנותם עשה מזהו וז שבשביעה חמס לארץ וכן משמע ביאה דכתיב גבי פסח וא"ת א"כ למה לא עשו כי אם פסח אחד ו"ל לפי שהיו רוצים ערלים ומתיב (שמות יב) כל ערל לא יוכל בו והיינו גנותם ומ"מ אינם חוטאים כמה שלא עשו אותו דהא ערל אסור נאכילת פסח וא"ת למה לא מלו לפי שלא נשנה להם רוח פטונית כל ארבעים שנה שהיו במדבר לפי שהיו נוזפים בעון מרגלים וכן משמע נמסכת חגיגה ט' דף ו' :

[בבורים א"כ ב"ש כ"ו. לית ליה השתא בן סכרד לעיל

פסחים (פסחים דף קכ"ג) מפי' מנייה לקוננו חונה בזמן הזה ו"ל דשמה תנאי היא דהאי מנה מפי' ליה מבערב תחלו מלות: **בזמן** דאיבא פסח אין בזמן ד"כ"א פסח א"כ קמ"י מושבותיכם. וא"ת ביאה דכתיב גבי פסח למה לי ו"ל דלמא לומר עשה מצוה זו שבשביעה תיכנס לארץ וא"ת מבערב תחלו מלות (שמות יב) נפקא דהכתוב קבעו חונה ועל כרחך שלא בזמן פסח מיירי דאי בזמן פסח מעל מלות ומוריס נפקא (פסחים דף קכ"ג) ו"ל דמרי קראי מושבותיכם ובערב תחלו מלות כריכי חד לח"ל בזמן שבית המקדש קיים וחד לחולה לארץ בזמן שאין בית המקדש קיים: **במחורת** הפסח אבוי' מעיקרא א"א אבוי'. (ההקשה ה"ר אברהם אבן עזרא הי' אמרין ממחרת הפסח דהכל היו ששה עשר ניסן שנקרב העומר דלמא ממחרת הפסח שחיטת הפסח קאמר דהיינו ט"ו בניסן שעדיין לא נקרב העומר דהכי נמי אשכחן כפרשת מטעין) דכתיב ממחרת הפסח ילאו בני ישראל והם ילאו גע"ו ואומר ר"ת דהאי ממחרת הפסח דהכל היינו ט"ו בניסן נמי קאמר ור"פ דקרא ילאו ואלו מעבור הארץ כלומר מן הישן ממחרת הפסח שהרי הוצרכו לכולו מלות: וקלוי דהיינו חדש לא אכלו עד עתה היו הם דהיינו ט"ו בניסן קרבן העומר וה"ו אששן ט"ו דאיכרי עבס היום הזה דכתיב (שמות יב) ולמס וקלי וכלל לא תחלו עד עתה היום הזה ור"י מפרש נהי דבעלמא ממחרת הפסח היו ט"ו (ה) הכל ר"ל ט"ו ולשון המורה לחוד ולשון חמשים לחוד ועל כרחך ל"ל כן דאם לא כן אמאי איתערין למימר מעיקרא לא אכלו הא חזן חלקן בין ט"ו לקודם ט"ו כיון דכתיב לא איקרב עומר אלא פשיטא דר"ל ט"ו דהיינו ממחרת אכילת הפסח והיה דפי' מטעי ר"ל ממחרת שחיטת הפסח כדפירש"י. (וע"ע מוס' ר"ה ג' ד"ה דלקריטו):

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

ביאה ומושב כתיב בהו ה"ק ללמד שכל מקום שנאמר ביאה ומושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי ר' ישמעאל אי הכי אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות וא"ל שבת ק"ו היא נימא ליה אלא ביאה ומושב קאמינא דרא ועוד קאמר ליה חדא דאנא ביאה ומושב קאמינא ועוד דקא אמרת הרי שבת שנאמר בו מושבות וישיבה שבת ק"ו היא במאי קמיפלגי בקירבו נסכים במדבר קא מיפלגי ר' ישמעאל סבר לא קירבו נסכים במדבר ור"ע סבר קירבו נסכים במדבר אמר אב"י האי תנא דבי ר' ישמעאל מפיק מאידך תנא דבי ר' ישמעאל רתנא דבי ר' ישמעאל הואיל ונאמרו ביאות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן לאחר ירושה וישיבה אף כל לאחר ירושה וישיבה ואיך משום הרהר מלך וביכורים שני כתובים הבאים כאחד ויכול שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדן ואיך צריכי דראי כתב רחמנא מלך ולא כתב ביכורים הוה אמינא ביכורים דקא מיתהני לאלתר ואי כתב ביכורים ולא כתב מלך הוה אמינא מלך דדרכו לכבש לאלתר ואיך נכתבו רחמנא מלך ולא בעי ביכורים ואנא אמינא ומה מלך דלכבש לאחר ירושה וישיבה ביכורים לא כל שבן ואיך אי כתב הכי הוה אמינא מידי דהוה אחלה קמ"ל והשתא דאמרת חובת הגוף נוהגת בין בא"י בין בח"ל מושב דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל איצטרך ס"ד אמינא הואיל ובענינא דמועדות כתיבא תיבעי קידושין כי מועדות קמ"ל מושב דכתב רחמנא גבי חלב ודם למה לי איצטרך ס"ד הואיל ובענינא דקרבנות כתיבי בזמן דאיבא קרבן ניתסר חלב ודם בזמן דליבא קרבן לא קמ"ל מושב דכתב רחמנא גבי מצה וימורוד למה לי איצטרך ס"ד הואיל וכתיב יעל מצות ומוריס יאכלוהו בזמן דאיבא פסח אין רחמנא גבי תפילין ופטר חמור למה לי ההוא מיבעי ליה לכדתנא דבי ר' ישמעאל עשה מצוה זו שבשביעה תיכנס לארץ בשלמא למ"ד מושב כל מקום שאחם יושבים משמע היינו דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ממחרת הפסח אכול

מעיקרא לא אכול אלמא אקרו

מושב דכתב רחמנא נבי מצה א"פ א"י. תימה דבסוף ערבי פסח אין בזמן ד"כ"א פסח א"כ קמ"י מושבותיכם. וא"ת ביאה דכתיב גבי פסח למה לי ו"ל דלמא לומר עשה מצוה זו שבשביעה תיכנס לארץ וא"ת מבערב תחלו מלות (שמות יב) נפקא דהכתוב קבעו חונה ועל כרחך שלא בזמן פסח מיירי דאי בזמן פסח מעל מלות ומוריס נפקא (פסחים דף קכ"ג) ו"ל דמרי קראי מושבותיכם ובערב תחלו מלות כריכי חד לח"ל בזמן שבית המקדש קיים וחד לחולה לארץ בזמן שאין בית המקדש קיים: **במחורת** הפסח אבוי' מעיקרא א"א אבוי'. (ההקשה ה"ר אברהם אבן עזרא הי' אמרין ממחרת הפסח דהכל היו ששה עשר ניסן שנקרב העומר דלמא ממחרת הפסח שחיטת הפסח קאמר דהיינו ט"ו בניסן שעדיין לא נקרב העומר דהכי נמי אשכחן כפרשת מטעין) דכתיב ממחרת הפסח ילאו בני ישראל והם ילאו גע"ו ואומר ר"ת דהאי ממחרת הפסח דהכל היינו ט"ו בניסן נמי קאמר ור"פ דקרא ילאו ואלו מעבור הארץ כלומר מן הישן ממחרת הפסח שהרי הוצרכו לכולו מלות: וקלוי דהיינו חדש לא אכלו עד עתה היום הזה ור"י מפרש נהי דבעלמא ממחרת הפסח היו ט"ו (ה) הכל ר"ל ט"ו ולשון המורה לחוד ולשון חמשים לחוד ועל כרחך ל"ל כן דאם לא כן אמאי איתערין למימר מעיקרא לא אכלו הא חזן חלקן בין ט"ו לקודם ט"ו כיון דכתיב לא איקרב עומר אלא פשיטא דר"ל ט"ו דהיינו ממחרת אכילת הפסח והיה דפי' מטעי ר"ל ממחרת שחיטת הפסח כדפירש"י. (וע"ע מוס' ר"ה ג' ד"ה דלקריטו):

מסורת הש"ס

- (א) ומכאן קרא. מנייה ו: (ב) וישל דל' עשה מצוה זו שבשביעה תיכנס לארץ וא"ת מבערב תחלו מלות (שמות יב) נפקא דהכתוב קבעו חונה ועל כרחך שלא בזמן פסח מיירי דאי בזמן פסח מעל מלות ומוריס נפקא (פסחים דף קכ"ג) ו"ל דמרי קראי מושבותיכם ובערב תחלו מלות כריכי חד לח"ל בזמן שבית המקדש קיים וחד לחולה לארץ בזמן שאין בית המקדש קיים: **במחורת** הפסח אבוי' מעיקרא א"א אבוי'. (ההקשה ה"ר אברהם אבן עזרא הי' אמרין ממחרת הפסח דהכל היו ששה עשר ניסן שנקרב העומר דלמא ממחרת הפסח שחיטת הפסח קאמר דהיינו ט"ו בניסן שעדיין לא נקרב העומר דהכי נמי אשכחן כפרשת מטעין) דכתיב ממחרת הפסח ילאו בני ישראל והם ילאו גע"ו ואומר ר"ת דהאי ממחרת הפסח דהכל היינו ט"ו בניסן נמי קאמר ור"פ דקרא ילאו ואלו מעבור הארץ כלומר מן הישן ממחרת הפסח שהרי הוצרכו לכולו מלות: וקלוי דהיינו חדש לא אכלו עד עתה היום הזה ור"י מפרש נהי דבעלמא ממחרת הפסח היו ט"ו (ה) הכל ר"ל ט"ו ולשון המורה לחוד ולשון חמשים לחוד ועל כרחך ל"ל כן דאם לא כן אמאי איתערין למימר מעיקרא לא אכלו הא חזן חלקן בין ט"ו לקודם ט"ו כיון דכתיב לא איקרב עומר אלא פשיטא דר"ל ט"ו דהיינו ממחרת אכילת הפסח והיה דפי' מטעי ר"ל ממחרת שחיטת הפסח כדפירש"י. (וע"ע מוס' ר"ה ג' ד"ה דלקריטו):

הנהגות הב"ח

(א) תוב' ד"ה ממחרת וכו' דבעלמא ממחרת הפסח ר"ה ט"ו אכל הכל:

מוסף תוספות

א. וכל כוונתו שפי' בקונטרס כפושעה ועל שחורו חלל להם הקב"ה ואמר להם סלחתי וכו'. חסד יבמות עב. ב. משום דקטש' דהרי הרומה ומעשרות דקא מתנוה ולא הוי לאלתר אלא לאחר ירושה וישיבה. וישיב"א. ג. שביעין שהתחיל לילה של ט"ו קרי ליה ממחרת הפסח. חסד הרא"ש. ד. דט"ו נמי קרי ממחרת הפסח לפי שהיו יום ממחרת אכילתו דנאכל בליל ט"ו. חסד ר"ה י"ג. ה. דממחרת הפסח מחפשו של שחי דרכים ממחרת שחיטת הפסח כההוא דאלא מפני. והאי דרבא שא"א ליתן טעם אמאי אכל ממחרת שחיטת הפסח ולא מעיקרא וכן מדכתיב קלוי בעצם היום הזה יש לנו לפרש דממחרת הפסח דקאמר דהיינו ממחרת אכילת הפסח דהוא יום ט"ו. חסד הרא"ש.